תורה תורה חגרי שק

בסוד שיח
מאת שאול שיף

ביום ששי שעבר, כשעה לפני כניסת השבת, נכנס ר' מאיר שמולביץ, גבאי בבית הכנסת של "המכון הגבוה לתורה" של אוניברסיטת "בר־אילן" ("הכולל") לאולם בית הכנסת, כדי להכשירו לאירוע, שהתקיים בשבת.

ר' מאיר, גימלאי העוסר בהתנדבות בספריית האוניברסיטה, נדהם למצוא ארבעה ספרי תורה על רצפת בית הכנסת: שני ספרי תורה פסולים שהובאו מרומניה ושני ספרי תורה כשרים. אחד מהודר במיוחד של הגביר שור ז"ל ואחר תרומה של אשה לזכר בעלה. הוא הזעיק את מי שהזעיק ואף תלונה הוגשה למשטרה.

מעשה שכזה בכל קהילה יהודית, היה גורם לזעזוע מתוף אל תוף, במיוחד שברורים המניעים של אותם פושעים שעשו את המעשה הזה.

ארבעה ספרי תורה מחוללים והיהדות הדתית לאורכה ולרוחבה, עברה על המעשה הנתעב הזה, כאילו ספרי ביאליק הושלכו או הונחו על הריצפה.

הרבנות הראשית לא הרימה קול: "הכולל" של "בר־אילן" הסתפק בכנסים פנימיים לאמירת תהלים; "חבר הרבנים" של המפד"ל לא הרים קול זעקה והאמת חייבת להיאמר: גם הפוליטיקאים הדתיים לא יצאו מכליהם, לנוכח המעשה, המזכיר ימים אפלים מאד מימי הנאצים.

פניתי לכמה רבנים חשובים ושאלתי אותם: ריבונו של עולם: שלושה ספרי תורה חוללו בישראל במזיד, ממניעים פוליטיים ושנאת הדת ואיפה קול הזעקה? חלקם השיבו, ואני מאמין להם, כי לא ידעו כלל על המעשה הנפשע הזה וחלקם סתם גימגמו והשיבו תשובות שאין ראוי כלל להעלות אותם על הכתב.

אוניברסיטת "בר־אילן" המעוניינת מאד להינתק מפרשת יגאל עמיר, שאין לה בה כל חלק, טיפלה במקרה הזה בפרופיל נמוך ביותר, כדי לא להזכיר לציבור, כי יגאל עמיר למד באוניברסיטת "בר־אילן". וכן, חילול ספרי התורה ב"כולל" של אוניברסיטת בר־אילן, הציג פן מבייש של פחדנות יהודית לאורך כל שורותה של היהדות הדתית הלאומית הכללית.

העתונות נהגה במקרה הזה באופן שראוי לכנס למענו את מועצת העתונות. זו שהידיעה הוצנעה בכל העתונות הכתובה החילונית ולא ניתן לה המשקל הראוי – זכותה לסקר כך. שכן, כבר מזמן איבדה את רגישותה היהודית. אבל כותרת מהסוג של: "ב'כולל' של יגאל עמיר נתחללו ספרי תורה" – זוהי כותרת, שאין לעבור עליה לסדר היום ויש להגיח כי עמותת "צדק" הטרודה בעיקר בסוגיות מדיניות, תתן דעתה גם לכותרת הנואלת הזאת וגם "בר־אילן" לא תתן ידה למכים.

במכון הגבוה לתורה של אוניברסיטת "בר־אילן" לומדים בחורי חמד תלמוד, בצד לימודיהם האקדמיים. זהו מוסד תורני שכל אוניברסיטה היתה מתברכת בו, בעיקר בגלל המרכיב האנושי של תלמידי "הכולל" וצוות ההוראה שלו. בקרוב עומד להיערך "הדינר" השנתי של "המכון". הדבר נודע לעתונאים מסויימים, העושים ככל יכולתם, כדי לחבל בהצלחת "הדינר" הזה. עתונאים מריחים מהר מאד חולשה ואם אוניברסיטה מפגינה רפיון בתגובותיה, מול מסע כמעט אלים נגדה של שונאי דת לשמה, העתונאים יהיו הראשונים לרכב על הגל הזה של ידוי אבן אחר הנסקל.

יהיה זה רק לתועלת האוניברסיטה ו"הכולל" אם כל מה שנעשה נגרם יפורסם ברבים. כולל דבריו של שר הדתות, פרופ' שמעון שטרית, בפגישה עם ראשי האוניברסיטה. למיטב הידיעה תבע שר הדתות את סגירת ה"כולל" לפני כל מו"מ איתו. לשבחו של רקטור האוניברסיטה, פרופ' משה קווה ייאמר, כי השיב לו כראוי.

כותב שורות אלו מבטיח נאמנה לראשי "הכולל", כי "הדינר" יהיה "מפוצץ" בתורמים ובאורחים אוהדים, אם רק יינתן פומבי בכל דרך אפשרית, כולל מודעות בעתונות להתנהגות "האנטישמית" נגד "בר־אילן" של שונאי־דת ישראל, שפרשת רצח רבין ז"ל איפשרה להם מתן פורקן לרגשותיהם האפלים.

דמו בנפשכם אם מקרה כזה של חילול ספרי־תורה היה קורה במוסד כלשהו המזוהה עם היהדות החרדית, בנסיבות דומות לאלו של "כולל" "בר־אילן", כיצד הרחוב החרדי היה, בצדק, "מתרומם"?

כראי שנרשום לפנינו שהיקר ביותר לדת ישראל וברית ישראל חולל והתגובה היתה פחות מפושרת.

כמובן, שכל הנ"ל לא היה נכתב, אלמלא ראו בנו בכולנו "תעשיינים" של יגאל עמירים. אם יגאל עמיר הוא "כתב אישום" נגד כלל הציבור הדתי לאומי או חלקו, הרי שמחללי ספרי התורה אינם פושעים מקריים אלא הם שליחי הציבור החילוני או של מרכיבו השמאלני, לפחות.

מסע הסברה של "מימד"

ראשי "מימד" שכרו את שרותיו של איש יחסי ציבור ופרסומאי, יריב בן־אליעזר, כדי לנסות ולהרחיב את מעגל התמיכה ב"מימד" וברעיונותיה במישור המדיני־בטחוני. על הצעד הזה הוחלט עוד לפני הרצחו של יצחק רבין ז"ל, אלא שב"מימד" מאמינים, כי האווירה בציבור הדתי לאחר הרצח נוחה יותר לקלוט את המסרים המדיניים של "מימד". ראשי "מימד" הצליחו לגייס סכום כסף ניכר מתורמים (כחצי מיליון ש"ח) בשביל המסע ההסברתי הזה ובימים הקרובים נהיה חשופים למודעות בכל כלי התקשורת שיביאו את בשורת "מימד".

מסע ההסברה המדיני סמוך כל־כך לפתיחת מערכת הבחירות לכנסת של רוב המפלגות, מעורר את הניחוש, כי "מימד" מתכוונת "לרוץ" כרשימה בבחירות הקרובות לכנסת. אלא שהאמת חייבת להיאמר, כי מנהיג "מימד", השר הרב יהודה עמיטל, שולל מכל וכל את הרעיון הזה והוא התבטא באורח נחרץ נגד הקמתה של רשימה לכנסת. ד"ר עמי ואבי נמנה על האגף ב"מימד" הסבור כי עליו להתמודד בקלפי והוא מאמין כי יעלה בידה לעבור את אחוז החסימה. ב"מימד" ישנם כאלה המצדדים בתמיכה ב"דרך השלישית" בראשות אביגדור קהלני וייתכן כי "הדרך השלישית" תאות לתת ייצוג ריאלי ל"מימד" ברשימתה לכנסת, אם יובטח לראשיה, כי הרוב המכריע של תומכי "מימד" יצביעו בקלפי בעד "הדרך השלישית". מה שברור הוא, כי השר הרב יהודה עמיטל לא יסכים להיות מס' 2 של אביגדור קהלני ואם יוחלט ב"מימד" על הליכה משותפת עם "הדרך השלישית", לא יהיה זה הרב עמיטל שישתלב ברשימה זו.

אם קיימת הסכמה בתוך "מימד" בכל הקשור ליש"ע, הנה מתברר, כי בענין הגולן הדעות חלוקות. ישנם השוללים כל נסיגה מ"הרמה" וישנם המוכנים לפשרה טריטוריאלית וישנם גם הסבורים, כי בעד הסכם טוב, אפשר לסגת עד הגבול הבינלאומי. "סוגיית הגולן" עלולה להקשות על ההידברות בין "מימד" לבין "הדרך השלישית" ונראה כי בסופו של דבר רוב חברי "מימד", בעיקר הפעילים, יצביעו בעד מפלגת העבודה ושמעון פרס.

סיכויי "החזית" קלושים מאד

ראש ישיבת "מרכז הרב", הרב הראשי לשעבר, הגר"א שפירא שליט"א, הביע השבוע תמיכה ברעיון הקמתה של חזית דתית, שתקיף את כל המפלגות הדתיות. אלה ששוחחו עם הרב טוענים, כי אפילו גילה התלהבות מרעיון של המחנה הדתי. גם אישים תורניים אחרים הביעו תמיכה בכל כוונה לאחד את הציבור הדתי ועתה מבקשים היוזמים לערוך סקר דעת קהל, כדי לקבל אינדיקציה מי ינוע ומי ינוח בעקבות הקמתה של חזית דתית. הח"כ לשעבר של אגו"י הרב שלמה יעקב גרוס, פועל בתוך מפלגתו לעשיית נפשות לחזית הדתית. והוא אינו יחידי באגו"י וביהדות התורה הסבור, כי השעה כשרה לאיחוד המחנה הדתי. אלא ששיחות עם חברי הכנסת הדתיים מצננות כל התלהבות להמשיך ולפעול בכיוון הזה.

ישנם הטוענים בעקשנות, כי החזית הדתית תבריח קולות רבים של מצביעי ש"ס, שהצביעו בעדה בגלל היותה מפלגה עדתית. ב"דגל התורה" סבורים כי בקרב היהדות הדתית חרדית ישנם עדיין לא מעטים שאינם מסוגלים לעכל את הרעיון של תמיכה במפלגה ש"המזרחי" ו"הפועה"מ"ז" שותפים בה.

"נכון, זה רעיון מלהיב" – אומר ח"כ הרב אברהם רביץ, "אך חייבים לבדוק היטב את ההפסדים האפשריים מול רווחים אפשריים. הרב רביץ הביע נכונות להיפגש עם הגר"א שפירא בעניין זה, אך קשה לכתוב שהוא, הרב רביץ, אופטימי באשר לסיכויי החזית הדתית בקלפי.

קבוצת פעילים מהגולן למען חזית דתית מאמינה, כי יעלה בידה ליצור לחץ ציבורי על הפוליטיקאים, כדי שיתאחדו במסגרת חזית דתית.

"כך" בחוץ הרעיון בפנים

כל הרשימות המזוהות עם "הכהניזם" הוצאו, כידוע, אל מחוץ לחוק ועל פעיליהן המרכזיים הוטלו צווים המגבילים את תנועותיהם. ובכל זאת מי שמעוניין "לינוק" מהבאר של הימין הקיצוני ביותר, מוזמן לבוא ולהתפלל בבית הכנסת שבמשכן הכנסת בירושלים. "הרעיון היהודי" של הכהניסטים מונח שם בין שאר עלוני פרשת השבוע ואין פוצה פה ומצפצף.

לפני מספר שבועות הצליף אחד מסופרי "מעריב" ברב הטכביון על שגיליונות "הרעיון היהודי" מופצים בבית הכנסת של הטכביון. עכשיו ודאי יירגע אותו כתב כאשר ילמד ממדור זה, כי גם בבית הכנסת של משכן הכנסת ניתן לעיין ב"רעיון היהודי" ללא כל הפרעה.

"שנים על שנים לא ראיתי כזה בחור נקי"

יום שלישי האחרון היה עמוס ב"יארצייטים".

כ"ד טבת נסתלק האדמו"ר בעל ה'תניא' והשולחן ערוך, האדמו"ר הזקן מייסד שושלת חסידות חב"ד, רבי שניאור זלמן מלאדי זצוק"ל; ה"ליטאים" עלו אל קברו של בעל "מכתב מאליהו", הרב אליהו דסלר זצ"ל המשגיח הבלתי נשכח של ישיבת פוניבז' והשבוע נראו אלפים עולים אל מקום קבורה של הצדקת, מרים בת ממי (מזרחי) המוכרת יותר בכינויה "מרים הכובסת". בשנה שעברה שרטטנו כאן, במדור זה, קווים לדמותה והיא בהחלט ראויה לספר עב־כרס.

ב"בסוד שיח" כתבנו לא אחת על האדמו"ר מלעלוב, רבי משה מרדכי בן רבי שמעון נתן נטע זצוק"ל, האדמו"ר מלעלוב הקודם, אלא שבכל הכתיבות הללו, לא כיסינו זרת מאישיותו ומעשיו.

אלה שזכו להסתופף בצלו, אינם חדלים לבכות את הסתלקותו, למרות שחלפו מאז תשע שנים. אמר לי השבוע אחד האנשים שאספו שעות רבות במחיצתו (אם כי הוא משתייך ל"חצר" אחרת): "אני לא יודע איך להסביר לך, אבל בדלת אמותיו, בליל שבת קודש ובשבת, יכולת ממש למשש את השבת. חשת בעונג עילאי, במתיקות נועם השבת. מאז שהסתלק לא הצלחתי להביא את עצמי לרמה כזאת של התעלות. הוא חסר לי מכל הבחינות".

האדמו"ר מלובביץ' היה מכנה את האדמו"ר מלעלוב זצוק"ל: "דער לעלובער צדיק" ו"הסטייפלער", מנהיגם של "הליטאים", רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצוק"ל, היה מפנה אליו אנשים שבאו לשאול בעצתו בענייני רפואה וכיו"ב. האדמו"ר מבעלז, רבי אהרון רוקח זצוק"ל, קדוש עליון – היה מושיב את האדמו"ר מלעלוב לידו ממש ב"טיש". הוא היה האדמו"ר היחיד שכך נהג כלפיו. כל האחרים ישבו ליד השולחן כמו כל החסידים. אחד מחסידי בעלז, בעל מסירות־נפש חסידית מיוחדת, נשכב פעם מתחת השולחן והיטה אוזנו לשמוע מה מדברים ביניהם, הרבי מבעלז והאדמו"ר מלעלוב. מאוחר יותר סיפר, כי שמע את הרבי מבעלז "מזכיר" את עצמו בפני "הלעלובער" וביקשו שיתפלל עליו בענייני בריאות ופירט בפניו את האברים הספציפיים הזקוקים לרפואה.

בצעירותו נפגש "הלעלובער" עם אביו של האדמו"ר מבעלז, רבי אהרון רוקח, הלא הוא רבי יששכר דב זצוק"ל וכאשר יצא ממנו "הלעלובער" אמר רבי יששכר דב לסובבים אותו: "שנים על גבי שנים שלא ראיתי כזה בחור נקי...". האדמו"ר, רבי שלמה מזוועהיל זצוק"ל, אף הוא מענקי האדמו"רים בדור הקודם, היה מתעטף ב"קפוטה" של שבת בעת ש"הלעלובער" היה בא לבקרו באחד מימי השבוע.

"כדי שתבין מה זה צדיק, קדוש, טהור ונקי, אני אספר לך סיפור על "מופת" שקרה לאחר מותו" – הציע לי חבר קרוב, שכל שעה פנויה היה רץ לביתו של "הלעלובער" בבני־ברק, כדי לא להחמיץ, כאשר הדבר ניתן, את מאור פניו, "שפשוט קרנו באור מיוחד".

וכה סיפר האיש:

ישנו יהודי אחד בטבריה אברהם לוריא שמו. נדמה לי שיש לו איזה מלון שם. כאשר "הלעלובער" היה מגיע לטבריה, נטש ר' לוריא את כל ענייניו והיה יוצא מכליו, כדי להשביע את רצונו של האדמו"ר בכל המצטרך. לאחר פטירתו של האדמו"ר, כמדומני שנתיים לאחר ההסתלקות, הוא חלם בלילה חלום, שבו ראה את האדמו"ר והוא פנה אליו באיזה עניין וביקשו לעשות משהו למענו. כאשר קם בבוקר, התקשה ר' לוריא להיזכר, מה האדמו"ר ביקש ממנו בחלום והדבר העיק עליו. כעבור מספר שעות קיבל ר' לוריא טלפון מאחד מבני משפחת האדמו"ר ובפיו סיפור: האדמו"ר הופיע אצלי הלילה בחלום והוא קבל על כך שבדירתו בטבריה עושים מעשים שלא ייעשו. לאדמו"ר היתה דירה פרטית בטבריה ולא היתה לו מנוחה בעולם העליון על שבאותה דירה נעשו מעשים שאינם עולים בקנה אחד עם דרכה של תורת־ישראל. ר' לוריא נזכר בעקבות הטלפון הזה, שגם בפניו התלונן האדמו"ר על הביקורים הלא רצויים בדירה.

מיד רץ לקנות סורגים ומנעולים חדשים והדירה נסגרה בפני זרים. הדירה הזאת נמכרה והיום יש שם "חדר".

אהבת ישראל שלו לא ידעה גבולות וצרת היחיד היתה לצרתו, והדבר ניכר על פניו מיד.

לחדרו נכנסה פעם אמא ותחלה בוכה על הצרות הרודפות את בתה. האלמנה שביתה מלא ביתומים. כשיצאה אותה אשה מהחדר אמר הרבי זצוק"ל בקול רם: "ריבונו של עולם, אני כבר לא יכול לשמוע יותר". פתאום, באמצע שעת קבלת קהל, נשכב על המיטה וביקש שיעשו הפסקה קצרה. "הייתי שם" – סיפר לי אחד החסידים – "בעת שהאשה עזבה את חדרו של האדמו"ר. פניו היו חיוורים כסיד מרוב צער על צערה של האשה. מאוחר יותר הוא המשיך לקבל קהל כשהוא שוכב על המיטה. הוא והתקשה להתאושש מהדברים ששמע".

בנו בכורו, האדמו"ר מלעלוב, רבי אברהם בידרמן שליט"א, סיפר פעם איך שיהודי פשוט הצליח בשיחת רחוב לשכנע את אביו להשתתף בחתונת בנו שנערכה באותו יום. "הוא ניגש לאבא שכלל לא הכיר אותו ואמר לו: "אם הרבי יבוא היום לברך אותי ואת הזוג הצעיר תהיה זו בשבילי שמחה גדולה שאינך יכול לתאר". היהודי גולל בפניו את צרותיו. ניצול שואה שלא התאושש מאימיה. הרבי התקשה בכלל לצאת את ביתו והיה ממעט ללכת לשמחות, כי כל יציאה כזאת לוותה בהכנות גדולות. במקרה הזה הוא נענה להזמנה והגיע לחתונה, כדי לשמח את היהודי השבור.

"הלעלובער" הטיף כל הזמן לחסידיו ולבאי ביתו לנצל כל דקה פנויה ללימוד תורה. ונוהג היה לומר: "מי שאינו לומד דף גמרא אין בן מה לעשות אצלי. העיקר זה גמרא ויראת־שמים. אמנם אני לא לומד, אבל אני אוהב שלומדים".

ב"טיש" של האדמו"ר, רבי אברהם בידרמן שליט"א, השבוע ביום ההילולא של אביו הקדוש והטהור, שבו נטל חלק קהל רב, ביקש אחד הנוכחים להקדים ולצאת לפני ברכת המזון. האדמו"ר שליט"א הורה לו להמשיך ולשבת עד לגמר ה"טיש". משהבחין אחד מבני משפחת האדמו"ר בסירובו של האדמו"ר לאפשר לאותו חסיד להקדים לצאת את בית המדרש, הוא "פיצה" את החסיד בסיפור שנזכר על "הלעלובער" זצוק"ל ואשר ענינו סירובו של האדמו"ר "לשחרר" מה"טיש" את אחד החסידים:

במוצאי יום כיפור הגיע ד"ר חנוך מנקיס (בי"ח בילינסון פ"ת) ל"טיש" של "הלעלובער". ד"ר מנקיס ישב מספר שעות ובשלב מסויים ביקש לפרוש מן ה"טיש" וללכת הביתה. "הלעלובער" הורה לו להמשיך ולשבת וד"ר מנקיס ציית להוראה. וככה בכל פעם שד"ר מנקיס עשה תנועת גוף על כוונתו ללכת, הורה לו האדמו"ר זצוק"ל להמשיך לשבת. ברגע מסויים סימן לו האדמו"ר, כי הוא יכול ללכת ובירך אותו בחמימות כדרכו. היתה זו שעת לילה מאוחרת מאד וד"ר מנקיס צעד במהירות לכיוון ביתו. בהגיעו לרחוב ירושלים פינת רחוב רבי עקיבא (בני־ברק) אירעה במקום תאונת דרכים ונוסעי הרכבים נפגעו קשות. ד"ר מנקיס ניער מעליו את העייפות והחל מטפל בפצועים עד שהגיעו האמבולנסים. בזכות טיפולו המקצועי כרופא ניצלו חייהם של אותם פצועים קשה. רק אז הבין ד"ר מנקיס מדוע עיכב אותו "הלעלובער" עד שעה כה מאוחרת.

סמוך להסתלקותו סבל "הלעלובער" מיסורים איומים ונוראים. הרופאים בתל־השומר התבטאו, כי אינם מבינים איך ילוד אשה יכול לעמוד ביסורים כאלה. בליל שבת האחרון בעלמא הדין, החל האדמו"ר באמירת "כל מקדש שביעי" ומשהגיע ל"טהורים יירשוה", חזר על המלה "טהורים" מספר פעמים ואז הפסיק ואמר: "די, אני לא יכול יותר" ושמט את ראשו אחורנית. הרופאים איבחנו "עילפון עמוק" ולא הצליחו להעירו. במוצאי־שבת לפנות בוקר, יישר האדמו"ר את זקנו ואת פניו, מעיניו נשרו שתי דמעות ובאותה שנייה חבר לשושלת האדמו"רים הצדיקים לבית לעלוב שאספוהו בשמחה השמורה לשרפי עליון שכמותו. מעמד פטירה דומה היה לבעל "התניא", שכאמור נסתלק גם הוא בכ"ג טבת.